



Год. V.

Број 16.

НЕДЕЉНИ ЛИСТ ЗА ЦРКВЕНО-ПРОСВЕТНЕ И АВТОНОМНЕ ПОТРЕБЕ
СРПСКЕ ПРАВОСЛАВНЕ МИТРОПОЛИЈЕ КАРЛОВАЧКЕ.

СА БЛАГОСЛОВОМ СВЕТОГ СИНОДА.

ВЛАСНИК:

Њ. Светост Српски Патријарх Георгије.

УРЕДНИК:

Протојереј Јован Јерemiћ.

У Ср. Карловцима у недељу 23. априла 1895.

ЧОВЕК ПРЕД МОДЕРНОМ НАУКОМ И ХРИШЋААНСКОМ РЕЛИГИЈОМ.

По немачким и руским изворима прерадио

Сава Теодоровић, професор и катихета у кр. вел. реалици.

(Наставак).

Вредно је да споменемо и суд чувенога антрополога проф. *Шафхаузена*, кога је он као председник XIX. скупштине немачких антрополога, држане од 6.—10. августа 1888. о овој ствари изрекао: „*неандерски човек не стоји ни пошто у среди, међу човеком и животињом. Њему оскудевају многи знаци, којима се друге, ниже лубање истичу. Са овим наласком није још посредни облик међу човеком и животињом нађен*“ („*Natur u. Offenbarung*“ 1889. св. 7. стр. 410).

Но чујмо, шта још о томе каже без сумње меродавни сведок, славни *Вирхов*. Пошто је он на скупштини природословаца у Минхену изјавио, да се нигде није наишло на терцијерног човека, говори о ископнима кватернернога чо-

века овако: „останемо претходно код кватернернога човека, кога заиста налазимо. Ако ми овога фосилнога човека, који би у реду десценденције или асценденције нашим прадедовима ближе морао стајати, проучавамо, онда налазимо онет *увек човека шакова, какви смо и ми*. Још пре 10 година кад се где год у тресетинштима — или зградама на кољу, или у пећинама, наша лубања, мислило се, да се на њој чудновати знаци још сасвим неразвојенога стања опажају. Мирисао се мајмунски ваздух. *Али то се полагано све више и више изгубило*. Но стари људи, чије су кости у грађевинама на кољу и тресетиншту нађене, показују се као друштво свакога штовања достојно. Они имају главе толике величине, да би се

много међу живим људима за сретна сматрао, кад би такову имао. Наши суседи Французи су нас да како упозоравали, да из величине ових глава не идемо далеко у закључивању; јер би се могло догодити, да у њима није сама живчевина (Nervensubstanz) била, те да је у старим мозговима било више међу — ткања (Zwischengewebe), него што је сада обично, па да је њихова живчевина поред све величине мозга на нижем ступњу развитка остала. Уопште морамо признати, да нема нигде никаквога фосилнога шима нижега људскога развијача. Шта више, ако ми до сада познате фосилне људе испоредимо са садашњима, онда ће мо морати признати, да је међу садашњим живим људима релативно много већи број неразвијених, него ли међу до сада познатим фосилним. Да би се пак баш највећи генији из кватернернога доба сачували, то се не бих усудио мислити. Обично се по једном фосилном предмету суди и о другима, који нису наређени. Ја то ипак нећу чинити. Ја нећу тврдити, да је сва раса била тако добра, као неколико лубања, које су преостале. Али ја морам рећи, да се још нигде није нашло фосилне лубање од мајмуна, ниши човека — мајмуна, коју би човек носио. Што више материјала у том предмету налазимо, то нас он све више од тога проблема удаљује и не може се назвати шековином науке, да човек од мајмуна, или ма од икоје друге животиње лозу вуче“. (Die Freiheit der Wissenschaft, стр. 30.—31.). За то је право имао Бурмајстер, кад је рекао: „Die Bestie möchte ich sehen, von der der Mensch abstammt“!

Тако дакле дарвинова хипотеза *прошлости* и своје сопственом начелу. По дарвиновој хипотези требало би да су најспособнији примерци *преживели*, а у ствари су управо најспособнији *пропали*! Шта више, кад би дарвинова хипотеза била умесна, онда би фактично могло још само *најсавршеније* биће — човек, постојати; но и са њиме не би развијање било завршено; барем се не може наћи разлога, за *што* то тако бива; шта више, био би човек опет само *преходни* крајњи члан у реду развијања органских твари; и ако су се, као што Дарвин тврди, организми из спољних узрока у нове врсте, дакле *у напред* развијали, за *што* се не виђа, кад ти узроци *прескачу*, дегенерисаће? За *што*, кад су окол-

ности рибу до птице, а мајмуна до човека усавршиле, — за *што* не би и обратно *на исти начин* опет човек мајмуном, а птица рибом постати могла? Дарвин дакле врло slabим и нејасним разлозима своју хипотезу хоће да утврди. Он фактично не уме да нам наведе *ни једнога* примера, да је путем „природнога полног избора“, или путем „борбе за опстанак“ нека нова *врста* ма каквога организма произишла. Он се задовољава тиме, што вели: „начело развијања ослања се на опште узроке“, — а не уме те „опште узроке“ да нам наведе!

А сада запитајмо и *историју*. Она нас може да одведе у прошлост, која је најмање 3000 година стара; толико су најмање стари нађени остаци животињских и људских слика на египатским споменицима, као и мумије људи и светих животиња, што су по египатским гробницама нађени. *За толико дуго време није се збило у врсти фактично ни најмање специфичне промене*“, на њима се виде исти облици, исте карактеристичне разлике, које на истима и данас онажамо. Особито тај факт вреди код оних животиња, које за годину дана младе добијају. Њихове слике и скелети налазе се многобројно по старим гробовима, брежуљцима и пећинама; ми дакле у том случају имамо 3000 генерација пред собом са милионима индивида. Може ли дакле Дарвин показати, да су се у тако дугом времену нагомилале *такове* промене да је ма и *једна* само од тих животиња до неког савршенијег облика коракнула? Специфична разлика међу оним генерацијама, које једна за другом следе, једнага је нули; а кад је тако, онда не могу ни 30 000 или 300.000 тако исто нешто произвести, као што не могуше ни 3000; јер „ништа“ ма са каквим бројем умножено, увек ће опет дати само „ништа“. Исти резултат излази и из искуства, кога су *природњаци* у погледу „*природног полног избора*“ путем онажања у размаку од 3000 година стекли. Тако се могу домаће и шитоње животиње, које од човека зависе, лако променути, клима, грана, начин живота, укрштавање у истој врсти, могу потпомоћи, да постану чак и стални *варијетети*; али — и опет велимо, — из тога није *никада* нова **врста** произишла; клетва неплодности почива на свима створовима, који свој опстанак дугоју прекорачивању оних граница, које је при-

УНИВЕРЗИТЕТСКА БИБЛИОТЕКА

рода поставила; — доказ, да се ту ударило против оних *истинских* природних закона, које противници позитивне откривене религије „вечитима“ проглашују, те који „не трпе никакове изнимке“. Даље можемо запитати Дарвина и приврженике му, како је то, да се је само *један* део првобитних организама развио даље у више облике, дочим су остали заостали онаки, какви су и били? Нису ли они имали разлога, да се на Дарвинов идол, „сполни избор“, због те неправде и мађијског поступања срде? Природа је ставила у врућу воду прастарога мора тобоже три организма: из једнога ће временом постати риба, из другог птица, а из трећег мајмун, односно чак човек. А зашто то? Није ли логички основни закон: „једнаки узроци, једнака дјелства“, дарвинизму за вољу, овде на једанпут себи изнимку дозволио?

Да би колико толико своју хипотезу ма и *привидно* доказао, позива се дарвинизам често и радо на сличност између људскога и животињскога тела. Тако вели Дарвин: „све кости у човекову скелету могу се сравнити са одговарајућим костима у мајмуна, слепога миша или морскога пса; а тако је исто и са његовим мишићима, живцима, крвним судовима и цревима“ (L. c. vol. I. стр. 10.). — Као да то природна наука није већ одавно знала! Као да одатле излази нешто друго, а не истина, коју нико не пориче, да човек поред своје више, *духовне* природе, има још и једну нижу, *животињску*! Па како друкчије може то и бити? Зар човек не мора предузимати сличне функције као и животиња, зар ће он друкчије свој физички живот одржавати? Зар се човек н. пр. не креће као и животиња? Зар он не једе, пије, гледа, чује, куша, мирише као и она? Зар по томе не морају сличним *функцијама*, сличним *способностима* и слични *органи*

одговарати? Зар према томе не мора и *човеково* тело по општем плану и типу створава удешено бити? Па зар то не би био случај и онда, ако се за постанак човека не претпостави развијање из животињских предака, него неки особени, непосредно творачки акт? Па како тумачи Дарвин постанак тако разноврсних, по облику често чудноватих, но увек *најцелесходније* удешених *органа* и *оруђа* у животиња и у човека? Заиста чудна и оригинална изгледа тврдња: да је *пошреба* неке способности произвела њој одговарајући орган. Роди су нарасла крила, јер је осећала потребу, да се дигне у ваздух. Човеку су израсли прсти у место оптрих шапа, јер је осећао потребу, да сече батине, којима ће се од непријатеља бранити. Па какве све разноврсне и особене органе не би ми услед прости *живе пошребе* могли себи прибавити, ако Дарвин има право? Ми мислимо, да не може ниједан дарвиниста рећи да је смешно, ако кажемо, да би човеку, коме је тремо кретање на земљи досадно, могла по тој аналогiji услед живе потребе нарасти *крила*, и то у толико пре, што *човек* као биће, које мисли, добро појми *цель* крила, те би по томе могао барем њихову *пошребу* осећати. А како је у неразумних *животиња*? ко поучава рибу, да осети потребу некога органа, о чијој могућности и сврси она и не снива? Та — *ignoti nulla cupido*! Даље: да ли тек нека способност производи одговарајући орган? Н. пр. да ли способност гледања производи око, или способност за виђење претпоставља већ да је око ту? Та; „*non sunt potentiae propter organa, sed organa propter potentias*“ („нису способности због органа; него органи због способности“). Човек или животиња не чује за то, да има уши, него има уши, да чује. —

(Наставиће се).



СМРТ ГРЈЕШНИКА И СМРТ ПРАВЕДНИКА.

Проповијед Масиљонова.

С француског превео Јован Узелац.

(Наставак).

Растаје се са свијетом, гдје је толика мјеста заузео, гдје се учврстио, повећао, као да је он имао бити мјесто, вјечитог боравка његова. Растаје се са свијетом, без ког никад живити

није могао, у ком је он један од првих глумаца био; са догађајима, у којима је он толико удјела имао, гдје се показао са толико допадања, са толико талента! Тијело његово умре; ал његово

ерце, сви његови осјећаји још трају; свијет за њега умире, ал он сам умирући још не умире за свијет.

На посљетку растаје се са свима створењима! Све постаје ништа око њега; он хвата рукама све предмете, који га окружују да се још задржи; хвата само фантоме, као дим који се разилази и ништа више реално не остаје у руди његовој: **И ничтоже ѿврѣтоша вси мѣжи когатствѣ въ рѣкахъ скончахъ** (Псал. LXXV. 6). И тада тек Бог је велик у очима умирућег грјешника. Тек у страшном моменту томе свијет умиче, ишчезава очима његовијем, он види да само Бог постоји, који све испуњава, који непрестаје, који се никад не мијења. Он се тужно некад са проничким и безбожничким гласом, како му бијаше веома тешко осјетити што живо за Бога, који се никад није видио, а да не љуби створења, која се виде, и која обузимљу све наше осјећаје. Ох! У последњем моменту томе видиће он само Бога, невидими биће видљив за њега; ови већ угашени осјећаји одрећи ће се свију осјетљивих ствари, свега ће нестати око њега, и Бог ће тад заузети мјесто свију онијех чари, које су га за његова живота завађале.

Тако се ето све мијења за тог несретника; и та промјена са изненађењем, растајањем ствара последњу горчину призора смрти његове.

Мијења се његов утисај, његов ауторитет! Чим се свијет не нада више ништа од његова живота, не води више бриге о њему: његови такозвани пријатељи се повлаче; те креатуре већ траже другдје друге протекторе и друге господаре; исти његови робови настоје, да еп осигурају прије његове смрти срећу, која им доликује: једва остају уз њега, да дочекају последњи његов дах. Све га напушта, све га оставља; нема више око њега оног ревног броја штоватеља: већ има можда насљедника, који му је назначен, око кога се купе, док он, вели Јов, сам на постељи бола свога, окружен само са грозотом смрти, улази већ у ону грозну усамљеност, коју му гроб приправља, те горко мишљење пружа о непостојаности свијета и слабом ослопцу на људе: **да ѿзловитъ же пришелецъ домъ егво.** (Јов, XX, 26.)

Промјена у опћем штовању, којим се је толико поносио, опајао! Ах! Свијет, који га је толико славио, већ га заборавља. Његова смрт ће можда још неколико дана побуђивати јавне разговоре, ал за кратко вријеме, он пада у

ништа, у заборав; једва ће се ко сјећати и да је живио; свијет ће се можда занимати чудима насљедника, која га подижу на уништењу његова гласа и успомене. И ето већ заборавачим је умрљо, празнина ће се одмах попунити: ни трага о њему неће у свијету остати, и пети људи који су га видели окружена толиком славом рећи ће: гдје је сад? Што би од оног пљескања, одобравања, које му је прибављало моћ? Ето чему годи свијет, и што прима онај, који њему служи: **видѣвшѣи же его рекѣтъ: гдѣ естъ.** (Јов, XX, 7.)

Промјена његова тијела! То тијело које је он толико његовао, обожавао; та празна љепота, која му је привукла толико погледа и поквареност толикијех срдаца, већ је само призор грозоте, која се не може издржати, то је само љешина којој се страхота приближити. Тај несретни створ, који је кинио са толико неправедних страсти, избјегавају пријатељи, ближњи, па и исти робови бјеже, одлазе, повлаче се, не усуђују се ни приближити му се одајући му само дужну пристојност. Мени који сам некад привлачио погледе свију, говори он са Јовом, робови моји, које призивам, неће да се приближе, мој дан постаје одуран, задах смрти за моју дјецу и моје ближње: **Раба моего звахъ и не послѣша... и просихъ женѣ мою, призивахъ ласкаа сыны подложницъ моихъ: Они же мене въ вѣкъ ѿринѣша.** (Јов, XIX, 16. 17.)

Напосљетку промјена у свему што га окружава! Очи његове траже да се уставе на чему, а свуда наилазе само жалосне слике смрти. Ал то је само успомена умирућег грјешника на прошлост и призор садашњости; он не би тако несретан био, кад би на то могао ограничити све своје муке; ал мисао на будућност баца га у грозу страха и очајања; та будућност, тај предјел таме, камо иде сам, само уз пратњу савјести своје! Та будућност, та terra incognita, од куд ниједан смртни повратио се није, гдје не зна ни шта ће наћи, ни шта му се спрема! Та будућност, та неизмерна бездан гдје се дух његов губи и збуњује, камо се иде покопати, неизвјестан судбине своје! Та будућност, тај гроб, то сједиште грозне и страхоте, камо иде да заузме мјесто са прахом и љешинама својих предака! Та будућност, та поражавајућа вјечност које на први поглед он издржати не може! Та будућност напосљетку, тај страшни суд, гдје ће се показати пред божијим гњевом;

УНИВЕРЗИТЕТСКА БИБЛИОТЕКА

и дати рачун о животу своме, кога су сви човоци скоро били грјешни! Ох! Док је ту страшну будућност назирао само из далека, хвалисао се је, да се је не боји; питао се је без престанка погрдним и ругајућим се тоном: Шта доноси она? Ругао се је обичном страху и хвалисао се овдје снагом и јунаштвом. Ал чим га је ухватила рука божија, чим је видио смрт из близа, кад се отварају пред њим врата вјечности, кад се додирате страшне будућности, према којој се показивао тако сигурним; ох! постаје он слаб, дрхће, плаче, уздиже према небу руке скромно молећи; или је мрачан мучаљив, дочим око њега лете страшне мисли због слабости свога варицања и суза, као и због страха и очајања свога, не очекујући више помоћи са божије стране.

Да браћо, тај несретник, успаван у заблуди својој, који се хвалисао, да је доста само један згодан часак, један осјећај покајања за смрт, на да ублажи гнев божији, очајава тад о милости његовој. Узалуд му се говори о вјечној милости, он разумије у том часу, да је није достојан; узалуд се труде служитељи цркве, да ублаже страх тај, отварајућ му крило божанске милости; та обећања мало га умирују, јер он добро зна, да љубав цркве, која не очајава никад о спасу дјете своје, не ће ипак ништа промијенити у божијој правди. Узалуд му се обећаје опроштење грјехова: неки тајни и страшни глас говори му из дна срца његова, да не има више спаса за безбожника, да не треба више мислити на те наде, којима се тјеше ови несретници, него на праву истину; залуд се опомиње да утече посљедњем среству, које црква умирућим пружа, он их сматра као срества безнадежна, којих се плаши, која се дају више за утјеху живијех, него за корист онога, који умире. Призивљу се служитељи Христови, да му помогну у последњој ури тој, али они могу учинити само, да он завиди потајно судбини њиховој, и да проклиње несрећу судбине своје. Стављају му се у уста ријечи светијех књига, осјећају кајућег се цара; ал он добро зна, да срце његово не осјећа тијех божанскијех изражаја, и да те ријечи, које је врућа љубав и савршено кајање створило, не доликују затеченом грјешнику, као ономе у заблуди његовој. Његови пријатељи и рођаци, скупљају се око постеље његове, да дочекају посљедњи издисај његов, а он окреће очи од њих, јер он и међу њима налази успомену

на грјехе своје. Служитељ цркве преставља му слику Бога умирућег, ал та је слика тако утјешљива, тако моћна, да побуди поуздање његово, предбацује му само његову незахвалност злоупотребу његове љубави. Тад се смрт приближује, а свештеник се труди да помогне молитвама, за умируће, остатку живота који још дише. Устани, душо, каже му, а не каже: принче, великашу свјетски, устани. За живота његовог једва јавни споменици бијаху довољни за број и величину његовијех наслова (титула): ал у овом посљедњем моменту даје му се само један једини наслов, кога је на крштењу примио, једини кога он није никако ценио; једини који му је требао вјечито трајати. Устани хришћанска душо. Ох! Она је живила, као да је тијело било свебиће њено; она се је сама трудила, да се освједочи да душа њена бијаше ништа; да човјек бијаше дјело крви и меса и да све умире с њим; тад му постаје јасно, да тијело његово бијаше грудa земље, која се ето руши; и да све његово бесмртно биће, јест та душа, та божанска слика, та интелигенција, једина кадра љубити и познати Бога; која ето одлази из своје земаљске куће, да се пред страшним судом покаже. Устани хришћанска душо: ти си сматрала земљу, као домовину своју, а то бијаше само мјесто странствовања, из ког се вратити треба. Црква вјерује да ти је објавила радосну вијест; крај твога прогонства, крај твојијех биједа, јављајућ ти растајање са земаљским тијелом: а она ти је јавила само тужну, само страшну вијест, и почетак твоје несреће и твојијех мука: Устани, дакле, хришћанска душо, душо која си означена печатом Спаса, ког си ти избрисала; откупљена крвљу Христовом, коју си ти ногама погазила, опрана љубављу пакибитија, којег си ти хиљаду пута окаљала; озарена свјетлошћу вјере, коју си ти увјек одбацивала; успуњена сваким милоштама неба, које си ти увијек недостојно обешчашћивала; устани хришћанска душо, носи пред Исуса Христа тај узвишени наслов, који је имао бити величанствени знак спаса твога, а који ето постаје највећим знаком твојијех грјехова. Устани хришћанска душо.

И тад умирући грешник налази у спомени на прошлост своју, само бол, која га обара; у свему што се збива пред његовим очима, само слике, које га растужују; у помисли на будућност само страх, који му грози: не знајући коме да се утече; ни створењима, која му умичу; ни

свијету који му ишчежава; ни људима, који га не могу ослободити смрти; ни праведном Богу, ког је сматрао очитим непријатељем, и чије о проштење не треба очекивати више. Он се преврће, у властитом страху своје буни се, да избјегне смрти, која га ето хвата.

Ил да бар избјегне сам себи; судбина тијех умирућих очију пуна је не знам колико таме и грозе, које изражава страх душе његове. Он изговара у жалости својој ријечи непрекидањем, јечањем, које се тек на пола разумеју и не зна се, дал' их очајање ил кајање ствара. Он баца на расцптога Христа грозне погледе, а не зна се дал' страх ил наду, љубав ил мржњу изражују. Он залази у страхоту гдје се незна дал' је то тијело, које, се руши, ил душа која осјећа да се приближује судији своје; Он тешко уздише, а не зна се, дал' успомена на грјехе некида му уздисаје те, ил очајање што живот оставља. На-

пошљетку, посред тијех жалоснијех мука и мучења, очи се његове коче, црте се његове мијењају, лице се његово преображава; блиједа уста његова отварају се сама; све тијело његово дркће; и у посљедњој тој муци, душа се његова откида, жалећи за земном кућом том; пада у божије руке, и налази сама пред страшнијем судом.

Браћо моја, тако умиру они, који су заборавили Бога, за живота свога; тако ћете умријети и ви ако вас грјеси буду пратили до посљедњег момента тога. Све ће се промијенити пред вашим очима, а ви се сами не ћете промијенити. Ви ћете умријети, умријећете као грјешници, као што сте и живили; смрт ће ваша бити као и ваш живот. Предуприједите несрећу ту: живите као праведници, и ваша ће смрт бити као и њихова; пратиће ју радост, милина, утјеха: а то ћемо видети у слиједећем разговору.

(Наставиће се.)



ИЗ СРПСКЕ ПРОШЛОСТИ.

Прилози из збирке **Максима Лудајића.**

Имам један протокол у збирци in folio са следећим натписом:

„Дѣта 1735. февруарѣа 16. дне. Повелѣнїем и вѣгословенїем нх Прво Гдѣна Гдѣна Васїлїа Димитрїевнча Православнаго Архієрєа вѣдимскаго (:и титѣлх:) по нижнїсатомѣ регїстрѣ в'сем списанїи исповѣдавшїх сѣ мѣжескаго и женскаго пола ко Ѣ'нарїи нх Прѣка мѣхачкополскої* имена Хрїстїанх ко знаменованїх селєх по ѣмени Іако послѣдѣтєз вписєютсѣ“.

Овај протокол дакле — као што му натпис свједочи — сачињен је по налогу и благослову тадашњег владике будимског Василија Димитријевића и то само за оне православне хришћане, који су се године 1735. из „Епархије мохачопољске исповједили

* Види се да је у оно доба, т. ј. год. 1735. још у свјежој успомени био код народа назив „Епархија мохачопољска“ која је прије тога на две године само, или год 1733, са будимском епархијом саједињена — — — „тај страна аити предѣлах касх до Дравн, сакакѣлає и беднїнєх к' сѣмѣ вѣдимскоєх, по дривнємѣ обичаю, ка еже бити единой епархїи — — —“ (Види Београдскн Гласник II. одељак, збирку II. стр. 159—160.)

М. Л.

Из ова протокола разабрати се може чисто: да је имао 48. листи. Исти протокол је таким белим кончићем на 7. места прошивен управо по средини, дакле на 24. листу.

Папир је белчаст, доста крут и данас, и види се да је од боље сорте папира.

Први лист из почетка — који као корице служи са једне стране — сасвим је чист, а на другом листу са прве стране чита се онај горњи натпис, ал већ трећи лист истргнут је. Од 4—35 листа не фали ни један лист, док од 36—47 листа 12. листова су истргнути, и само последњи лист — корице, од задње стране протокола, остао је невредим. Овај последњи лист — корице — исписан је и са једне и са друге стране.

Поменути протокол дакле — почем су из првашње садржине његове свега 13. листа истргнутих — састоји се данас из 35 листова, укупно са корицама.

Па како су се у овај протокол по свједочби горњег натписа — само оних имена од чести и презимена записивали

који су се год 1735. из епархије мачванске исповједали, тако је исти протокол од почетка до краја сасвим рубрициран, у толико разједа. колико је нужно било на челу сваке рубрике означити: „Домаквин“ (Домаћини) „Домакци и снахе“ (Домаћице и снаје), „Братја“ (Браћа, и држим да су домаћинова браћа била, који су у заједници под једним кровом живели) „Сини и дџери“ (сипови и кџери) најпосле „Слуги и служк“ (слуге и слушкиње.)

На свакој страни протокола, дакле, 5. рубрика налази се; а тако исто на свакој страни на чело стављено је име оног села или вароши од куда су „исповѣдавшихса“.

На чело сваког листа односно стране исписано име села или вароши нацртано је великим словима црквено-славенским у форми штампаних слова.

Гдје није довољног мјеста било на једној страни за уписивање дотичних имена, ту се паравно на другу, трећу и четврту страну прешло.

Име села или вароши са малим изузетком препешено је где је нужно било на сваку страну листа, и то гдје гдје, као што се на првој страни листа налази, у форми штампаних слова и гдје гдје са великим курзивним словима.

Који су се из села Шумберка исповједили, њихова имена заузимају читаве три стране, ал већ на четвртој страни премда само 6. линија налазе се — нема на челу прибјележено име села „Шумберак“ и тако не може се извјесно знати: јели то наставак треће стране, или може бити имена каквог другог села?

Тако исто „варош Мохач“ само је на првој страни прибјележено, ал на другој страни већ није, премда пуних 11 линија има.

Село „Ланцуг“ такође је само на првој страни прибјележено, ал већ на другој страни није, прем да је ова страна листа одозгор до доле сасвим исписана.

На исти начин „село Борјат“ на првој страни прибјележено је, ал већ на другу страну није преведено, прем да је ова страна од горе до доле сасвим испуњена.

Код села „Титош“ трећа страна, која

у истини само 4. исписане линије има, није преведено место поменуто „Титош“.

Тако је исто и село „Болман“ само на првој страни као свугда прибјележено, ал већ на другу страну није преведено, премда и овде 18. исписани линији налазе се

Код села „Брјемја“ тако исто само на првој страни налазимо ово име, ал на другој и трећој страни већ га невидимо, премда је друга страна са свим испуњена, а на трећој страни само 6. реди. Најпосле:

Име села „Виљан“ већ није на другу страну преведено премда на овој страни налази се 21. реди сасвим испуњени

Све ове приметбе нужно је било навести с тога, да се прави сустав поменутог протокола свестрано и што тачније опише, односно разјасни.

Међутим ја сам тог мишљења, да имена оних села јал вароши, која су на једној страни којег листа нацртана ал — гдје је заиста нужно било — на другу страну нису преведена — велим тог сам мишљења, да поред свију овакових неправилности, оне друге, треће јал четврте стране, ништа друго нису, него прави наставак имена „исповѣдавшихса“ из оних места која на челу једне јал друге стране листа стаје.

Сад јели то писац протокола хитимице испустио, јал, што је вјероватније, из небрежливости, за њега су ово споредне ствари биле, јер је он у своје доба добро знао: да су оно све наставак; али писац протокола није даље премишљао: е ће настати време кад ће потомци његов небрижљиви рад око вођења протокола решетати.

Касније ћемо коју рећи о оним задњим листовима на броју 12. који су из протокола искинути.

Рекли смо горе да поменути протокол има на свакој страни 5 рубрика одозгор до доле вучени, и те су рубрике помоћу лењира вучене, те су праве, ал већ за оне линије које су попреко повучене не може се рећи, да су праве да су помоћу лењира вучене. Оне су све без разлике са једном руком превучене биле, за то и јесу небрижљиво извучене и све криве.

Где су на једној линији само поједина имена у свакој рубрици записана, ту су

наравно у преко повучене линије уже, а гдје долазе крштена имена са породичним именом заједно, то је наравно да су онде шире линије.

Пођимо даље.

На жалост нас свију, поменути протокол „исповѣдавшихъ“ баш у ономе мањка највише, што је по најинтересантније за данашње Србе у Барањи, а овај се недостатак у том налази, што није сваком поједином „домаћину“ уз крштено име и презиме стављено, јер под првом рубриком „домаћини“ читамо до преко 340. обиљежених само крштених имена без породичних уједно.

Ево само неколико да набројимо: „Копра баба, Деспа баба, Стоја баба, Милисав баба, Ангелија вдова, Милица вдова, Латинка вдова, Кненија Циганка; Пано, Ђуро, Милета, Нешко, Гојко, Милош старац, Груица свирац и т. д.

У оно доба т. ј. год. 1735. јамачно је сваки у свом месту знао: ко је та: баба Копра, баба Деспа, удовица Латинка, удовица Ангелија, ко ли Милета, Нешко, Гојко, старац Милош, свирац Груица? па им је извјесно и презимена знао, па како ова презимена на броју њих више од 340 нису уз крштена имена побилежена, јасно је да су изостављана презимена за данашње поколење за свагда изгубљена.

Мањка поменути протокол и у другом погледу. Називи рубрика врло су поремећени у течају протоколарних записивања. Из рубрике, која на челу има „Домаћице и снаје“ неможе човек знати, које се име

односи на домаћицу које ли на снају? Ја сам тако судио, да ће оно прво име бити име домаћице, а под њеним именом стављено име је њене снаје, а где је само једно име записано било, ту сам само онако од ока узео, да ће то бити име домаћице.

Налази се у течају протокола и овакова рубрика: „Братија и Сина“, те сам овде тако исто поступао, као и онде код „домаћице и снаје“. На прво место стављено име узео сам за име „Брата“, а под овим именом означено име, за име: сина, т. ј. не братовљева, него домаћиновог сина, прем да се и ово за извјесно узети не може, јер биће да су и „браћа“ „Домаћина“ који су под једним кровом у заједници с њим живели, били ожењени људи, па ако и не сви а оно већином њих; ал у поменутом протоколу, о овоме баш никакове сљеди не налазимо.

Каква је опет ова рубрика „чада и снаје“? а она опет „ћери и снаје“. Све је то разбачено, па човек само нагађати може: ко су чада, ко ли снаје? ко су ћери, ко ли снаје? Има таквих неправилности још више, ал' се може преко њих прећи што по реч „на дневни ред“.

Вредно ће бити и то споменути, да се код мушких имена много мање налазе „српска имена“, него што је то код женскиња, јер код ових мало је календарских грчких, све су то чиста „српска имена“ у свима местима из којих се православни Срби и Српкиње исповедали.

(Нас авиће се).



ХОЋЕ ЛИ БИТИ ОД КОРИСТИ?

(Наставак).

XI.

Доказали смо:

1. да се улагањем фондовских капитала у државне папире, у колико нису могли издати бити у хипотекарне зајмове, не штете ни фондови нити просветни интереси нашег народа;
2. да није крива ни данашња, нити да може бити крива и једна управа фондова, што

странке не траже и не подижу код фондова хипотекарних зајмова више, него што их је подигнуто, него да су узроци томе изван управе фондова; а данашња баш управа, да је са своје стране учинила што је до сад учинити могла, да је добијање и подизање зајмова фондовских олакшано, а тражња њихова умножена;

3. да се неприкосновени фонд не протежира према клирикалном фонду, напротив, да се данашња управа фондова очигледно стара, да повећа приходе клирикалног фонда, како би што више средстава имала на располагању, на подмиривање просветних потреба;

4. да неприкосновени фонд није ничијим печатом затворен, него да он према својем одређењу и „основној цели“ обилно подмирује народно-црвене автономне потребе;

5. да се новац за градњу патријарашке резиденције и оправке епископских резиденција не закида од других просветних потреба и фондова, него да се троши из фондова, који су у ту цел или директно основани или директно одређени, а да се те градње и оправке извађају не на штету народа, него ради потреба и ради угледа и интереса цркве и народа;

6. да је све, што бива у управи фондова основано на постојећим прописима; све што бива, *а односи се на ствар*, да је коректно и правилно, и да друкчије не може бити, него што бива;

7. да у управи фондова не бива ништа кришом, у потаји и тајанствено, него отворено, јасно и јавно, разуме се, у појединостима за онога, који има права надзора и прегледања фондовског књиговодства, фондовских рачуна и фондовске манипулације. А 1% писарине да је тако исто јаван рачун, као што му је и поступак утврђен 22-годишњом праксом;

8. да је „Извештај“ управе фондова потпун, у колико може и треба да је потпун, према интенцији одредбе највишег рекрипта од 10. августа 1868 г. § 23. Б.; а да детаљнији не може бити;

9. да „Извештаје“ управе фондова до г. 1890 није нико потписивао, а за времена данашње управе, да их потписује књиговођа и благајник фондовски, под одговорношћу за аутентичитет њихов.

Саборски одбор пак, да их не потписује за то, што би са његовим потписом могли извештаји штампани бити и по две године доцније, него што се данас путем штампе саопштавају народу.

А кад је тако, као што ми доказасмо и написасмо, онда је тиме доказано и то, да су приговори чланака, које је написао неки г. „Радикал“, неосновани и неистинити. Али,

онда настаје неизбежно питање: па зашто је написана она гомила приговора, погрда и подметања у чланцима: „Куд се дева Немањино благо“? Зашто је та гомила таквих приговора изнешена у „Застави“?!

И ако смо у почетку својих чланака учинили великодушну претпоставку о намери и смеру „Заставиних“ чланака, истина нас ипак гони, да претпоставку одбацимо, а чињеницу конштатујемо.

Кад би смер чланака „Куд се дева Немањино благо“ био племенитих мотива, кад би им цел била чисто родољубива, кад би им тежња била наћи истину, онда би писац њихов, пре него што је узео перо у руке да их испише, затражио на аутентичним изворима разјашњења и обавештаја о „Извештају управе фондова за г. 1893“ и његовим цифрама, у колико они ни њему нису били јасни.

А да је тога разјашњења и обавештаја требао, и да га имао није, доказује безброј неоснованих приговора, неправедних осуда и безобзирних подметања, која се преобилно излише по редовима његових чланака на „Извештај“ тај и на управу фондова.

Г. писац „Заставин“ није знао, што треба знати при оцењивању и претресу фондовског „Извештаја“. Није знао, а није хтео питати и сазнати, те је тако нештан сишао с пута истине и праведности, па и саме уљудности и пристојности, па и саме хонентности у неким погрдама.

А испуњен партајске мржње и анимозитета против данашње управе фондова, и против свега што није око „Заставе“, он је дао маха својем срцу, да му, без контроле ладна разбора, испише у чланцима све, што му је на срцу лежало, а како му је на језик долазило.

Цел његових чланака је: да болан искали срца свога; а смер му је: да опрни и окаља данашњу управу фондова, данашњи саборски одбор и „врхове“; *а рачун му беше*: е ће народ одмах пресудити: доле с данашњом управом, хоћемо нову, најновију — радикалску!

У једном делу наше журналистике није ништа ново и ником више и не запиње за око, ако се у њезиним ступцима искаљује срце, одушка даје гњеву, мржњи, па и пакости. Нешто обично; тако већ, да се против таквог новинарства више и не буни нити морални осећај, нити укус читалаца. Шта више, ови

су тако већ дресирани, или васпитани, да се бује, ако се у ступцима извесне журналистике нико непогрди. Захтев њихов је: што на већој позицији неко бива, тим обилнијом и гаднијом грдњом треба га обасути. Што веће достојанство, већма га ваља наружити и погрдити.

У којем се народу таква журналистика култивише, таква публика одрађује, тај народ има разлога да буде — забринут.

А ко љуби свој народ, ко му жели добра и напретка, ко за тај напредак живи и ради, *тај не каља друге*. Својим делима, и резултатима свога рада тај подиже себи цену у народу, и стиче љубав његову.

Кад би и г. „Радикал“ имао да изнесе пред народ позитивне резултате и успехе љуте борбе својих страначких сродника; кад би могао с њима изаћи пред народ, на рећи му: ево смо ти, народе, ово извојевали, ово учинили, ово привредили и стекли, ово подigli, овим те прославили, оним подичили, а овим ти лепшу будућност и напредак твој осигурали, онда — нити би писци, као што је г. Радикал, писали *онакве* чланке о „Немањином благу,“ нити би „Застава“ имала нужде подржавати своје присталице таком храном новинарском; нити би јој од невоље било непрестано блатом се бацати на свакога, који око „Заставе“ данас није, који неће као што хоће она.

Добра и велика дела не остају никад неопажена; хрђавим делима траг се прати и познаје.

Нити може грдња онима цену да побије; нити хвалисање и разметање овима трага да приметне.

Ничим се не може властити нерад скрити, нити чији год рад побити.

За то ће и чланци „Куд се дева Немањино благо“ прохујати увек, и од сада, без трага и гласа, као што би прохујали и последњи чланци г. Радикала, да им, ето, ми века не продужисмо.

Прохуја ће ипак, јер у њима нема истине, нема оне љубави и способности за опште добро, која не грди, не злови, не пакости, не отима, него која смишља, даје, нуди, која — ствара. За то чланци: „Куд се дева Немањино благо“ и нису резултирвали, нису успели, да поджегу ватру и подигну бурну — као што им беше узвишена и племенита, родољубна цел.

Не ће ту цел никад ни постићи, јер на-

род не живи од фраза, неистина и обмана; не живи од туђе разметљивости и обести. Не.

Народу није поможено, ако се у ступцу новинарском напише н. пр: „нити нам се фондови множе како би требало, нити нам народ има зајма колико би требало, нити нам се и најглавнији просветни захтеви испуњују“. Не. Од таквих фраза, обмана и неистина живе новинари и новине, ал народ би крај њих остао гладан, да леба нема; фондови би били празни да новаца немају; а просвета би зачамала и свенула, да нема умова који мисле, да нема срдаца која осећају, да нема душа, ко е смишљају на Бога и своју дужност, на народ и његову будућност.

А да су горње речи, г. Радикала цусте фразе и очигледне неистине, то смо доказали већ до сада, доказали цифрама — које „лагати не знаду“.

Јест; г. „Радикал“ је у то мало речи, у три врђе, изрекао три фразе, три неистине.

Јер, кад се каже: „фондови се не множе како би требало“, те кад би то била истина, онда би морало стајати н. пр. ово:

1., или да се капитали фондовски не уносе користоносно онако, *како би то могло бити*, него да се дају под мању камату, *него што би се издати могли*;

2. или да се под никакве камате и не дају;

3. или да се приходи фондовски расипају као пусто масло.

Прво и друго би могао тврдити незвалица, а треће онај, који је образ метнуо под ноге.

Ако г. „Радикал“ није имао на уму ни једно ни друго, ни треће, онда није имао ништа на уму, кад је горње речи написао.

— Кад се каже: „нити народ има зајма колико би требало“, те кад би томе крива била данашња управа фондова, онда би морало стајати ово:

1. да данашња управа одбија, *без разлога*, зајмотражиоце са њиховима молбама за зајам;

2. да би *могла* издати много више хипотекарних зајмова, ал' да *неће баш да издаје*.

Но цифре у III чланку нашем доказују, да је у року од г. 1890-92 подигнуто фактички 335.845 фор. 32 н. мање зајмова него што је и одобрено; цифре доказују, да фондови дадоше и не-Србима 455 хиљада форината зајма.

Непобитне чињенице доказаше, дакле, да се „народу“, односно зајмотражиоцима издаје

зајма онолико, колико они траже, а прописаном хипотеком покрити могу.

Па шта значи, онда фраза, да народ нема из фондова зајма колико би требало? Значи: једну демагошку неистину, обману; значи демагошко улагивање „народу“ с једне, а с друге стране дрско оштуживање „ни крива ни дужна“.

Или г. Радикал мисли, да су фондови наши један новчани бунар, из којег сваки „из народа“ има права да заграби онолико новца *колико му треба*, а не да му се даде онолико, *колико му хипотеза покриши и гарантовати може?!*

Сваки, који тражи код фондова зајма, а пружи довољну гаранцију за тражени зајам, и испуни све услове на подизање зајмовне своте, сваки тај зајам и добије, па ако хоће и подигне. Онај — без разлике — ко нема те гаранције, и који не испуни те услове, тај зајам не добије и не може га ни подићи.

То је гола истина. Многост — па и Србину — коме треба новаца, та истина неће пријати. Али, за то ће ипак она остати „пропис и обичај“ код управе фондова, па ма ова била — најрадикалскија. Јер, ко би хтео друкчије манипулисати са фондовима и фондовским зајмовима тај би одмах добио — по претима.

— Кад се каже: „нити нам се и најглавнији просветни захтеви испуњују“, те кад би у тим речима истине било, онда би морало стајати ово:

1. да се приходи фондова и фондација не употребљују према „основној цели“ и опредељењу дотичних фондова и фондација;

2., или да се ти приходи не употребљују никако, т. ј. да се капитализују, а просветне потребе да остају не подмирене.

„Извештаји“ управе фондова, па и нападнути, од г. 1893, доказују цифрама, 1., да се приходи фондова и фондација троше према „основној цели“ и опредељењу фондова и фондација; 2., да се троше у оној мери, у којој се тронити и употребити *могу и смеду*.

Ако се то не допада г. Радикалу, — томе није крива данашња управа фондова. Друкче неће *моћи* чинити ни једна управа, ма која после ове дошла.

Можда би и ми хтели и волели, да се капитали наших фондова и фондација, или бар њихови дохотци, могу ставити на слободно рас-

полагање управи фондова; како би се њима могла подмирити свака потреба у нашем народно црквеном животу, ма се она како изненада појавила.

Можда би и ми *хтели и захтевали*, да се дохотци толиких фондација, па и њихови капитали, уложе у подмирење тако горучих просветних потреба, као што их заиста у нашем животу има; да се и један део капитала и клиричког, па и неприкосновеног фонда оцени на то подмирење. Хтели би заиста, волели би то и захтевали би. Не од данашње управе фондова, јер управа фондова, јер саборски одбор ма који био, то учинити не може, јер није за то надлежан. Али; — то несретно: али! Да све то буде, не зависи само од нас, од наше добре воље, и очигледне користи од свега тога. Не. Наша жеља имала би да прође многе канале. О њој би имали многи фактори да кажу своју реч. Она би се имала да измери на вази многих преурека. И ми смо за данас тога уверења, да од те наше лепе жеље не може бити — ништа.

Ако нам г. Радикал, или ма ко, покаже пут и начин, како би то све ипак могло бити, али пут и начин који би успеху одвео, ево главе, поклонимо се, признаћемо сву величину и замашај такога дела. И, наша ће школа бити спасена; наша ће просвета процветати, у колико то буде стајало до материјалних услова за то.

Али, док тога свега не буде, док нам се *не дозволи*, да просветне и народно-црквене потребе своје можемо ма из којег фонда и фондације, кад год се која појави, подмирити, потпуно смо убеђени, да је и г. Радикал и „Застава“ тако исто потпуно уверени, да ће дотле много, врло много Дунавом воде протећи.

А дотле? То је питање, на које треба одговора дати. Не идеалисањем с' фондовима и Немањиним благом, те неоснованим приговорима против данашње управе фондова и њезиног „Извештаја“. Не насртајима на оне, који за просвету нашу више учинише појединци, него бутун сва војска радикалска. Не; него одговора истинитог, реалног, стварног.

Кад је у питању да 50 школа српских пропадне, ил' остане, а кад им клирички и остали наших 7 милијона фондова и фондација *не могу* у помоћ притећи и спасти их, онда се не трачи време на писање чла-

WWW.UNILJ.BS
УНИВЕРЗИТЕТСКА БИБЛИОТЕКА

накав „Куд се дева Немањино благо“, онда се не јада над основним цељима и опредељенима фондова, него се онда народу каже истина у очи, каже му се, *да је он позван и дужан те школе одржати и спасти својим илџима, својом властитошом жривом.*

Кад се оснивао фонд за испомагање вероисповедних школа, те кад се пружила прилика, да сваки покаже колико му је школа на срцу, онда су они родољуби, којима је школа и просвета сваки час на језику, затворили своје шпагове, ударили на њих „печат неприкосновености“, извијали и тамо и амо, замерали ово, забављали оно, — а школи како било!

Да се је народ одазвао прогласу своје највише школске власти, да се је одазвао делу и речи свога Патријарха, „фонд св. Саве“ би до сада био већ тако велик, да би тих 50 школа испомогнуте и спашене биле. А народ се није одазвао у оној мери, у којој је могао, за то, јер су господа родољуби и око „Заставе“, *et tutti quanti*, пронашли, да је за спас српских школа прешније и корисније на разне начине спречавати множење тога фонда, или свађати се око љуске, или погрђивати осниваоца тога фонда, и т. д. него свом снагом сложено поради и уради, да тај фонд дође до капитала, с којим би се дало к испомагању школа, одмах успешно приступити.

А зашто се спречавало множење „фонда св. Саве“, зашто се фонд тај није пригрлио, у извесним круговима, с оним одушевљењем и љубављу, коју је цељ његова имала и има права да тражи од свакога Србина? Из два узрока. Јер нека господа не могаше преко срца превалити, не мога им партизански рачун поднети, да се мисао српског Патријарха, па ни Патријарха Георгија, успешно оствари и оживотвори; не мога им српски осећај дозволити, да српски Патријарх своје српском народу оснује фонд, који ће му вековима име благосиљати; и јер, с' друге стране, нека господа прегоше да нетакнутим сачувају неприкосновеност својих цепова.

Могу нам то негирати, могу нас због ових речи наградити и погрдити, ал' истину ових речи побити неће. Ту ће истину историја забележити, и они ће за посљедице њезине потомству одговарати.

Кад 50 школа, па и много више, стоје пред рубом својим, и кад их спасавати треба,

онда се у сретних народа на страну међу партизански спорови и лични рачуни, онда се не пискара о „Немањином благу“, него се сложено и самопрегором од свога властитога блага прикупља зрно до зрна, меће камен до камена, како би се повратило изгубљено, и спасло загрожено.

Јест, али код нас не бива тако. Нама је партија светија од народне будућности; нама је „комад власти“ милији од среће народне; нама је сујета популаритета скупоценија од напретка народног; свађа милија од школе, раздор пречи од просвете.

И за то ће узвик: „фондови грдна равно наша“ остати увек фарисејска лаж; а истина ће одсејајивати увек у чињеници: *могосмо, ал не хшедосмо!*

И за то ће речи о атентату на школу и издајству према просвети остати увек једна од перфидних лажи у устима оних, којима је свађа милија од школе, а раздор пречи од просвете.

Остаће језуитска лаж у устима оних, који за школу и просвету или ништа не учинише, или им дадоше мање, него милостиње каквом своје партајскоме страдалнику; —

остаће најљућа сатира баш за оне, који их изричу и исписују, јер они устима хвале школу и славе просвету, ал срце је њихово даљеко од школе и од просвете.

Не мојте се господо мршити, немојте се спремати на грдњу и погрду; не, него *ходите да направимо рачун од голмијех цифара, па нек оне кажу колико на школу српску и за просвету српску дадосмо и урадисмо ми, а колико дадосте и урадисте ви.*

Пред тим цифрама најбоље ћемо видети: ко је вера, ко невера.

Направите тај рачун, господо радикали, и изнесите га пред народ, нек сазна и види: ко је више учинио и ко више чини за српску школу и просвету. Да ли они, које ви називате и клирикалцима и натражњацима и мрачницима и т. д. или ви, којима око главе блиста челенка непогрешног радикалства, сунчаног родољубља и најидеалније — платонске — љубави на просвету и школу.

Ето, суду тога рачуна ћемо се покорити. Тај суд тражимо ми, јер цифре немају страсти: ни љубави ни мржње.

Ако вам тај суд не годи, ако несмете пред тај суд, онда смо уверени, да ћете и од сада

грчевито се држати фразе, погрде, сумњичења и подметања. И таки ћете остати док год не узимате дела с којима би могли пред народ изаћи, да му посведочите љубав самопрегора свог за просвету му и школу. Јер: „голи више скачу“.

Или ћете нам гордо показати на ваше новинарске чланке о школама и просвети нашој; на чланке, којима протестујете против интегренције државних органа у школску самоуправу нашу и томе подобно? . . . Верујте, од *шаквих* чланака живе опозиције и њезини органи, ал' школа и просвета би по њима најмирније испустила душу да није *надлежнога* рада у томе погледу.

Не вичете само ви данас против, тако названих по вама, натражњака, мрачњака; викали су тако и пре вас; биће их и после вас. Ал прошлост и садашњица говоре, да су ти „мрачњаци“ ужегли лучу просвете у нашем народу и да јој и данас светлости дају. Заједно са осталим бираним синовима свога народа, али у редовима којих, — најмање је оних, који су и до сад, који и сад највише фразирају о просвети и школи; најмање је оних, којима је најмилије другоме подметати атентат на школу и издајство према просвети, а који за школу и просвету тако мало или тако ништа не учинише. А то сте — ви.

У осталом, да и вама признамо заслугу неку. А та је: ви говорите и пишете о школи и просвети, а они, које ви нападате, раде и жртвују за школу и просвету.

Но ти од вас и не траже признања и хвале. Јер ваша хвала и признање свакоме је загорчало. Ви сте у заблуди и кад хвалите, као што сте у заблуди и кад грдите.

XII

И још би вам имали много да кажемо, јер много грешите, тамо око „Заставе“.

Грешите и онда, кад нам подмећете, да невршимо своју дужност у погледу уплаћивања саборских трошкова; кад то подмећете и нашим аутономним властима. А зар не знате за толике наредбе саборског одбора, баш овога, на који ви тако радикалски окомисте стреле своје?

Зар сте заборавили шта и ми написамо о томе, у чланку своме „Саборски трошкови и сабор“, а у 35 броју овога листа од прошле године? Прочитајте га још једном; прочитајте

и све наредбе данашњег саборског одбора, у запитајте онда своју савест: е да ли сте истини рекли, е да ли сте правду учинили са својим писањем у 5 броју своје „Заставе“ од ове године?

Грешите много; грешите неистином, неправдом, а у заносу страсти својих. А да вам све то побројимо, да вам све то на длаку доказујемо, било би дуго и много. А питање је: били и то било од користи? Јер питање је: хоће ли бити од користи и ово, што до сада рекосмо? Тешко. Врло горко признање, ал' истинито.

А да не ће бити од користи, за то нам јамче мотиви нашега рада, ваших нападаја, ваше борбе. Мотиви су ти у тежњи вашо за влашћу. А таква тежња не бира средства, не прима разлоге, одбацује истину, не зна за праведност, него се заноси сама собом, а служи се средствима и најгаднијим — само ако рачуна, да ће јој помоћи.

Такви сте нам ви противници. У тој тежњи је стожер ваше борбе, та тежња разјашњава и начин и средства ваше борбе.

Против таквих противника је најтеже војевати; такву тежњу најтеже је сузбијати. Јер, такви противници су и глухи и слепи, они су занети само једном мишљу, једним осећајем: — похлепе за влашћу. —

Ми ћемо вас оставити на миру. Вас може само време излечити. Ако — по несрећи — то nebude, него дочекамо кад год и „радикалски сабор“, шта ће нам остати? Да жалимо над горком судбом наше цркве и народа, *јер „радикалски сабор“ био би то исто, што и ново двадесетипетгодишње горко искуство нашег народа и наше цркве; искуство много горчије и кобније, него што је искуство прошлих 25 година. . .*

Молићемо се Богу, а и порадићемо, да наш народ не узмора у своме животу још једну заблуду преживети, која би била много већа и опаснија, него што беше заблуда прошлих двадесет и пет година.

Молићемо се Богу, радићемо. А ваше све ударце, сву грдњу, сва подметања сву братску мржњу, поднећемо мирно и истрајно, са вером, да је победа нашег оружја привидна, тренутна, а наша победа да ће бити истинита и стална.

Јер ми се боримо из осведочења и љубави према начелима, истину и оправданост којих

УНИВЕРЗИТЕТСКА БИБЛИОТЕКА

је доказала историја, развитак и живот наше цркве и народа; а то осведочење и та љубав три и сноси много, ништа им није тешко, све им је лако. А најлакше ће им бити опростити имака браћи, која су данас у заблуди, ако се заблуде кану.

О заблудама вашим редом биће, можда, прилике други пут, а сад наглашујемо неке, а ове су:

1. Заблуда је: све оне Србе, који нису у колу радикалском, који не припадају радикалској странци, сматрати, денунцирати, оптуживати и прокламовати за издајнице и душмане народа свога.

2. Заблуда је на старешине своје и „врхове“ просипати гњев и погру.

3. Заблуда је убијати у народу веру и уздање у родољубље најбољих му синова; убијати поштивање ауторитета и веру у њих.

4. Заблуда је затварати очи пред чињеницама, затварати уши пред разлозима, ућуткавати глас савести пред гласом истине.

5. Заблуда је тежити за влашћу и у тој тежњи мрзити на све оне, који су у власти; мрзити на сваког, који тој тежњи не излази на сусрет.

6. Заблуда је туђа добра дела омаловажавати, погрђивати и ружити, а својих не имати.

7. Заблуда је само рушити, а ништа не подизати.

8. Заблуда је сејати ветар кад треба тишине и мира.

9. Заблуда је ширити раздор, кад је слоге, братске и народне једнодушности најпотребније.

10. Заблуда је крвити се с братом, кад смо сви пред опасношћу заједничком, кад нам је свима Hannibal ante portas

„Die Menschen widersprechen sich Das ist notwendig, denn nur im Widerspruch wird eine Sache in das Licht allseitigen Denkens gebracht, und die Wahrheit muss sich schliesslich herausstellen“.

Противност мисли и уверења води к истини. Ње треба; треба и опозиције. И нама. Она је потребна и корисна. И она има свој племенити задатак у животу народа. Али она не сме бити раскалашна, разуздана, нехонентна, развратна.

Јесу ли чланци „Заставних“ „Куд се дева Немањино благо“ производ мотива, мисли, уверења и смерова опозиције каква нам треба и каква нам корисна може бити? Нека сваки

прегуди по суштини истина, које ми остависмо у својим чланцима против неистина, које су нагомилане у приговорима „Заставних“ чланака.

— У целој гомили тих приговора, један се одваја донекле истинит и оправдан. А то је приговор, да наша манастирска добра још ни данас не служе црквено-народним просветним интересима и потребама *у оној мери*, у којој би то чинити могла. Јест, у томе приговору има и истине. Али, тај приговор, у колико је оправдан и истинит, није само приговор „Заставних“, него целог нашег јавног мњења. *И још нешто; а то је по опшћу корист и за саму ствар одлучно и биће од успеха, — а то је: Његова Светоси, Патријарх српски Георгије Бранковић је прегао, да се прихватају манастирских добара поштомогне и испомогне просветно културни наш живот, и одлучно је поставио захтев, да се тој Његовој интенцији и узвишеној тежњи задовољи од стране управе манастирских.*

Коме је позната снага *таквог захтева*, тај ће признати, да тај захтев тек може резултата имати. А пријатељи српске просвете, пријатељи угледа и напретка наше цркве и народа, треба да се моле Богу, да нам цркви, народу и просвети што дуже уздржи у крепком животу св. Патријарха Георгија, а после њега да нам цркви, народу и просвети промишља божји и опет намене и одреди црквену поглавицу, који ће наставити где буде свршио данашњи српски Патријарх, пак ће и српски манастири наши бити временом пијонири или бар одлучни испомогаћи, црквено народног нам просветног напретка, те ће онда сама по себи престати повика на управе манастирске.

Повика постоји, она се диже. Не од појаве радикалне странке, она се диже већ дуго и давна. Протест против манастирског недовољног учествовања у потпомагању црквено-народне нам просвете кад год се подиже, он је и оправдан и биће оправдан, до год управе манастирске не покажу више мара и више љубави, више пожртвовања за ту просвету. Али тај протест мора гађати циља, а не бити полтронски, швадронерски. Тај протест, мора знати свој прави објекат, а не разуздано — да искажи само срца и срчбе своје — просипати грду и погру своју и на онога ко је крив и на онога, који хвалу заслужује.

Само тај протест мора знати, мора признати,

да стојимо данас пред једном чињеницом, која се прикрити не да. Та чињеница је у овоме: *За владе данашњег Патријарха српског Георгија Бранковића, кренули су се поново и наши мана шири у службу просвете нам, ошпочео је један нов живот на многим просветним школама.*

Та чињеница је у томе: *да је данашњи Патријарх српски, свој живот, своју реч и дело посветио и на расположење ставио српској нам црквено-народној просвети.*

Пред том чињеницом: капу доле, па у руку таквог Патријарха!

Пред том чињеницом: прегнимо сви, да Му помогнемо узвишене мисли оживотворити, да Му олакшамо бригу и старање, а окрепимо увек љубав за просвету нашу.

Ко тако не чини, него противно томе, тај чини, свесно или несвесно, атентат на српску школу и издајство према српској просвети.

Ако тако непроуђује данас цело „јавно мњење“, такав ће суд изрећи временом онај судија, коме неће пред очима бити ни радикал, ни либерал, ни клирикар, или како се све зовемо, него коме ће пред форум истине изаћи данашњи наш народно-црквени живот, да га суди и пресуди и свакоме његовом помагаћу и одмагаћу пресуду историјске истине изрече. Тај судија биће — историја.

Њезиноме суду се ми предајемо, већ данас, мирне савести, и душе.

А пискарања по „Застави“, за извесну публику пикантних чланака, није суд истине, него је бујица разног муља, скупушеног са свију брегова и дљина срдите немоћи, срчбе, гњева и анимозитета радикалског; плачевна бујица растужене похлепе за влашћу, чији шум

тако гласно и разговетно одјекује са елегичким вапајем: *устани ти, да седнем ја!*

* * *

Кад би нам пошло за руком, овим чланцима да покренемо генерале радикалне странке, да размисле што год о начину писања у „Застави“, о начину борбе њезине, па да — кад би то могло бити — измену тај начин, и учине „Заставу“ органом једне хонентне и солидне, разборите и стварне опозиције, — *ми се не би онда имали разлога бар стидети такве опозиције.*

Опозиције се не плашимо, ми је захтевамо. Али опозиције, којој је циљ опште добро, а оружје разлог.

Опозиције, којој је циљ тежња и похлепа за влашћу, а оружје бесомућна грдња, — увек ћемо се и стидети и грозити.

Јер таква опозиција је била и биће увек: срамота и брука, зло и несрећа народу сваком.

Ако је у овим чланцима нала по негде и оштрија, није она из мржње Не; она је само природни протест увређеног морала, истине и праведности; увређеног осећаја чистог родољубља.

Тај протест се можда огрешно по где где о благод, коју ви без икаквог права и основа за себе од другог тражите, а никоме не указујете; ал' писац ових чланака је најдубље уверен, као што је и потпуно умирен, да се ниједним потезом ових чланака није огрешно о истину и праведност. Њему је и била тежња: да истину каже и покаже, а праведно да пресуди.

Једна награда за то, биће му погрда из „Заставе“, ал' она му је увек мила, док год „Застава“ буде оно што је, и каква је — данас.



Карловци 19. априла 1895.

Поводом тим, што је саборски одбор у последњем своме заседању привремено креирао и потпуно места двају пероводних, концентуалних, чиновника својих, надала је „Застава“ у своме 58 и 59 броју и опет, њојзи доликујућу, вику и ларму.

Поставила је и нека, њојзи доликујућа, питања, те изједначујући себе са српским народом, узвикнула је: *„српски народ с правом очекује и захтева да му се што пре даде тачна и јасна*

одговора на сва ова нестакнута питања“. Пошто ми „Заставу“ не сматрамо „српским народом“, и јер ће српски народ, путем свога претставништва у своје време добити надлежан извештај о креирању и попушењу горе поменутих чиновничких места, то би могли само „Застави“ дати одговора на њезина питања. Но, јер су њезина питања несправна с' једне, а неуљудна и раздражена с' друге стране, нећемо њојзи одговарати. И не ћемо јој на питања одговарати

све дотле, док се не научи једаред уљудности, е којом се питања и у обичној конверзацији постављају ономе, од кога се тражи обавештаја.

Него ћемо ради обавештаја наших читалаца саопштити следеће.

Као што се и из последњег извештаја, којега је народно-црквени тајник подастро саборском одбору, потпуно види, агенде и послови у канцеларији саборског одбора, а особито као управе фондова, тако су се од неколико година овамо множили и гомилали, да се је креирање још једне концептуалне силе у канцеларији саб. одбора неотклонивим показало. Потребу тога увидео је и признао саб. одбор и креирао место народно-црквеног подсекретара. Ово место је било стечајем и попуњено, а ове године оставком дотичног подсекретара и испражњено. Испражњено је ове године и место актуара саб. одбора.

Поводом испражњења обију тих места покренуто је, у прошлом заседању саборског одбора, питање: како да се та места попуне, а да се попуњењем најбоље испомогне множењу и нагомилавању послова у канцеларији саборског одбора. По свестраном проучавању тога питања, а узев у обзир природу и множину послова и агенда саборског одбора с' једне, а актуарских агенда с друге, а непрецизност и неисправност установе подсекретара с' треће стране, закључио је саборски одбор: да се место подсекретара и актуара докине, а у место ових да се привремено креирају места двају концептуалних чиновника саб. одбора, који ће бити придељени секретеријату народно-црквеноме као чиновници саборског одбора.

Креирањем тих чиновничких места не само да се није никакав нов и већи терет нанео фондовима, него се 300 ф. заштедило. А то се види из овог рачуна: подсекретарова плата изнашала је: укупно са станарином 1700 фор., актуарова са станарином 1050 фор., оба дакле заједно 2750 фор.

Плата нова два чиновника изнаша са станарином једнога 1400 ф. а другога 1050 ф. оба дакле заједно 2450 фор.

У осталом пред питањем брзе, тачке и успешније управе, питање о 100 и 200 фор. изгледа и сувише неозбиљно, па се на њ нико и нигде и не обзире, ако му је до добре и брзе управе стало. Но сасвим је друге природе питање: да ли је саборски одбор био надлежан и овлаштен учинити, да горе означене чиновнике

постави и плате им одреди? Јесте. То право и дужност му даје и налаже § 22. слово в., саб. устројства од г. 1975. Ако у томе параграфу не пише баш „бележнике“ или какав други назив за чиновнике саб. одбора, интенција и дух тога §а јесте, да саборски одбор и може и треба да у канцеларији саб. одбора и при управи фондова поставља сво чиновничко особље, које се потребним за свршавање послова њихових покаже, а у интересу брзине и тачности њихове.

Интерес и потреба управе је захтевала, да се горе поменута чиновничка места креирају и попуне. Саборски одбор се и одазвао тој потреби. О томе ће он у своје време известити сабор и ми смо пуно уверени, да ће му овај поступак и одобрити.

Горе поменута места попуњена су без стечаја. Прво за то, јер је један од постављених био већ компетент на место подсекретара, а јер се на актуарско место није пријавио ни један компетент кад је на место овога стечај расписан. Без стечаја попуњена су та места и за то, јер су личности, којима се та места попунила потпуном квалификацијом исказана била, и јер је саборски одбор у њима нашао аквизиције, које пружају гаранцију за оправдање поверења саборског одбора. Сама по себи ствар не би резултирала друкчије ни са расписом стечаја.

И г. Механџић и г. Летица су на своја места постављени на основу њихових молба.

Даље креирао је саборски одбор у последњем свом заседању и једно ново место у манипулајном особљу своје писарне. До сада је наиме обављао послове манипуланта, уз друге концептуалне агенде, које би му народно-црквени и патријарански тајник као управитељ писарне и начелник целог особља чиновничког код саборског одбора доделио, актуар намештени кад саборског одбора. Но пошто је плата актуара досадањег према горе наведеном употребљена за ново креирање неопходно пужну концептуалну снагу, то се је морао поставити један манипулативни чиновник за вођење уруцбеног записника, регистра и у опште за манипулацију са списима, којих је број у последње време тако знатно нарастао, да исти манипулант толико посла мора имати, да неће доспети ни да експедицију списа обавља, која би иначе у његову дужност спадала, већ ће ово морати и даље још остало писарско особље обављати. — Према одговорности, коју

Даље у додатку.

Додатак 16. броју „Српског Сиона“.

један манипулациони чиновник за списе дотичне имаде, оправдан је и установљени за њега износ плате са 700 ф. и 100 ф. станарине.

Према свему томе, поступком и решењима

саборског одбора није учињено ништа незаконито, него је све учињено у делокругу саборског одбора, а ради интереса целесходније и брже управе.

ЛИСТАК.**Б Е Л Е Ш К Е.**

— (Његова Светост преузв. Г. патријарх Георгије) вратио се сретно у своју резиденцију дана 16 о. м. лађом из Даља, где се бавио неколико дана.

— (Његова Светост патријарх српски Георгије) благоизволео је дана 18. априла својом високом посетом удостојити управу манастирске штампарије и уредништво овога листа, те прегледати све проторије у које су исти смештени.

— (Срп. прав. митрополитско-црквени Савет и срп. прав. нар. школски Савет) сазвани су за дан 25. април (8. мај) о. г. у своја редовна заседања.

— (Радња архидијезалних власти). I. *Архидијезални административни одбор* држао је дана 17/29. априла о. г. под председништвом Његове Светости срп. патријарха Георгија своју редовну седницу. Од важијих предмета саопштавам: Услед налога саборског одбора бр. СО. ¹³⁷⁹/₅₀₅ ex 1893. позвате су све подручне цркв. општине, да заостале и неуплаћене саборске трошкове као и неуплаћени верозаконски принос *најдаље до 30. септембра 1895. уплате* у благајницу срп. прав. цркв. фондова у Карловцима, јер ће се по истеку тога рока за те дуговине затражити генерална полит. *оврга*. Извештај изасланства адм. одбора о предаји управе ман. Хопова архимандриту Митрофану Шевићу — узет је на знање. Одобрен је закључак манастирског братства у Крушедолу, да могу у фонд св. Саве од манастирских прихода у течају пет година свега 200 фор. уплатити. Потврђена је организација цркв. општина у Гргуревци, Тршињи и Јакову. Цркв. општини у Опатовцу наложено је да има у року од 30 дана председника изабрати, јер ће се у противном случају распустити. — Наложено је цркв. општини у Негославци, да има парох. стан што пре оправити и за становање удесити. Извештај франц. угарског осигуравајућег друштва у Темишвару, да

је у корист епарх. фонда припослало, у смислу уговора, од уплаћених премија своту од 1099 фор. 29 нов., узето је на знање. Извештај Н. П. изасланика адм. одбора о обављеном избору цркв. скупштинара у Ст. Бановцима узет је са одобрењем на знање, а поднесени уток противу обављеног избора, као неоснован одбијен је, те је наређено, да се има цркв. општина та конститујисати. Карловачка цркв. општина разрешена је са разлога, што није организована у смислу §. 12. и није попуњавана у смислу §. 19. П. Б. најв. кр. рескрипта од 10. авг. 1868. год. односно наредбе срп. нар. саборског одбора од 20. јуна 1884. бр. С. О. 886., — те је наложено цркв. одбору, да има организацију цркв. општине из нова предузети онако, како то §. §. 12—20. П. Б. и §. §. 34.—38. П. В. најв. кр. рескрипта наређују. — Избор председника у цркв. општини Прогар — узет је са одобрењем на знање. — Одобрен је закључак цркв. скупштине у Бингули, да ни под каквим условима не уступа цркв. општинско земљиште за градњу комуналне школе. Одобрен је избор председника и обнова цркв. одбора у цркв. општини Ст. и Нов. Сланкамену. Одбијена је молба пароха у Адашевци гледе сједињења цркв. врта са парох. вртом, пошто је цркв. општина исказала, да је општински врт црквено, а не парох. својина, — Услед молбе цркв. општине Маринци — Петровци да овај одбор учини сходне кораке, да се одређена овршина дражба на парох. сесију због нагомиланог порезног дуга обустави, решено је упутити молитељицу општину, да у властитом делокругу свом неодложно учини све, што је нужно, да се већ одређена овршина дражба обустави и укњижена пореза отпише, уједно је извештена, да ће и овај одбор ради обуставе дражбе код дотичне области интервенисати. Потврђен је закључак истоимените цркв. скупштине, да се парох. сесија ради исплате порезног дуга секвестрира и приход на отплату дуга упо-

треби, а пароху да се за то време издаје релутум од 200 ф. годишњих, — али није одобрен закључак да се Маринци од Петроваца оцене и за себе оснују цркв. општину, пошто оне у смислу кр. рескрипта једну цркв. општину сачињавају, а цепену нема довољних разлога ни услова. — Упућена је цркв. општина у Обрежи да администратору парохије тамошње преда трећи кључ од благајне, јер су администратори парохије у погледу вршења дужности равноправни са паросима; те да га и у скупштинске и одборске седнице уредно позива; а да своје рачуне и дневник благајника према примедбама, у споразуму са дотичним председницима, исправи и надопуни, те да би и ликвидирала све црквено општинске тражбине. — Предрачун цркв. општине у Карловци, Белегишу, Дечу, Бешки, Винковци, за г. 1895. узети одобрењем на знање, но онај општ. Карловаца тим, да у колико је и на свештена лица, која посједа немају, распорезала парохијал, такви отпише; предрачун пак општине Будинци и Села Крушедола на прераду повратити. — Општини Черевих одобрити отпис не утеривог старог парохијала износом од 1918 ф. 29 н. на темељу ликвидационог записника цркв. добора. — У погледу тражбине пароха Љ. Ракића од општине миклушевачке и уређења тамошњих рачуна од г. 1892. и 1893. решено је: изаслати у Миклушевце администратора протопрезвитерата вуковарског и тамо позвати и поменутог пароха. — Упућен је протопрезвитер земушки да се приликом протопр. визитације у Д. Товаринику осведочи о истинитости пријаве поднесене против ове општине у погледу неуредног руковања црквено општ. пословима. — Уток цркв. општине у Павловци против одлуке адм. одбора, којом је иста разрешена поднети саб. одбору на више решење. — Поднесени по цркв. општини у Пећинци трошковник гледе оправке тамошње цркве у начелу одобрен, и ова је општина упућена, да се у погледу зајма од 1400 ф. обрати путем овога одбора на саб. одбор молбом, којој има приклонити грунтолни извадак и катастр. посједовни лист од свога посједа. — Ради нереди који се појавио у црквеној општини у Даљу услед разурданости неких тамошњих чланова, због којих је у двапут тамошња скупштина онемогућена своје послове посвршавати, изаслати поверенство на лице места, ради извиђења који су то чланови, који прече скупштину у обављању њезиних посала. — Упутити све црквене општине да уручене записнике воде, како би се могло сазнати када је шта поднесено којој власти и када је од ове или од кога другога каква наредба, молба и допис стигао. — На

молбу цркв. општине у Карловци да се дозволи брисање неких главница и камата дугујућих по неким немарним дужницима црквама и закладама, решено је изаслати ово одб. рач. ревизора да извиди јесу ли дотичне обвезнице биле осигуране, ко је дотичним дужницима дао у зајам односну главницу; чијом кривњом нису исте главнице и камате, које износе укупно 2442 ф. 87 н., укупљене. — Упутити цркв. општину у Карловци, да предложени исказ не утеривог парохијала у сврху дозволе отписа односне своте, у износу од 308 ф. 40 н., и да даде тај исказ провидити датумом, званичним печатом црквене општине, потписом председника, перовође, дотичних свештеника, и потврдом мјестне пол. власти, да се дотични износи путем оврхе, која је покушана, укупити не могу и да нема изгледа да ће се и доцније дугујући износи од дужника укупити моћи. — Одобрено је 15, а оспорено је 5 рачуна цркв. општинских. — Три манастирска рачуна су поднесена саб. одбору на финалисање, а један ман. рачун је оспорен и враћен дотичној ман. управи на допуну и разјаснење.

II. Архиепископска конзисторија држала је своју седницу 18. (30.) априла о. г. Од важнијих предмета спомињемо: Услед молбе кр. зем. владе упућени су окр. протопресвитери, да сачине исказ о броју и површини црквено-општинских добара, те ради припослања кр. земаљском статистичком звању до конца маја овамо припошљу. Наложено је парох. звању у Мартинци, да у матици крштених код имена Екатарина Чакић рођ. 1873. убележи, да је ово дете мушкога спола, крштено под именом Лазар; уједно решено је пароха Ст. Б. укорети и на тачније вођење матрикула упутити. Услед окружнице кр. зем. владе бр. 46833. упозориће се подручни свештеници, да у оним местима, где постоје јавне болнице, душепопечитељске дужности вршити имају уз награду, коју ће им управа болнице за труд њихов дозначити. — Извештаји о рукопроизведењу Митрофана Шивића за архимандрита, Георгија Марјановића за протођакона, као и о рукоположењу раковачког јерођакона Неофита Сабадоша за пресвитера и беочинског монаха Георгија Летића за јеромонаха — узети су на знање. — Извештај окруж. протопресвитера карловачког о пристављању пароха у Сурдуку, као и администратора вуковарског о уводу пароха у Боботи, и пристављању администратора у Пачетину и Маринци узети су на знање. — Парохи у Бингули Ст. Б.—у подељен је ради лечења шестонедељни допуст, с тим, да се има за заменика предходно побринути. Списи у дисциплинарној ствари пароха Ђ. II. у Моровићу и пароха II.

Н. у Шуљу издати су конзис. фискалу на мњење. Позвана је цркв. општина у Рабошу на изјаснење, да ли према јединога компетента Петра Милојчића за свога пароха. Потврђен је Трифун Бугарски за пароха у Лазама. — Забрањено је јеромонаху врдничком М. Н—у богослужење и обављање црквених функција, као и одлазак из Ђелије без знања настојатељевог, те је одлучен и од заједничке трпезе због болести његове. — Подељена је администрација парохије сибачке пароху рачанско-босутском Јовану Апостоловићу, а на његово место постављен је за администратора јеромонах Герман Стајић; — Јеромонах Сергије Пејић премештен је из манастира Куведина у ман. Привину Главу, Корнелије Будић јеромонах из ман. Вел. Ремете у ман. Малу Ремету, — а јером. и админ. парохије у Сибачу Исидор Спасојевић, у ман. Куведина. Молба пароха будимачко-погановачког ради повишења парохије у П. плаћевни разред, уступљена је цркв. општини тамошњој на изјаснење. Одбијена је молба јеромонаха Јоаникија Јовановића, личнога помоћника у Дивошу, у погледу парох. стана, са разлога, што личним помоћницима не припада парох. стан. Пријава правосл. Срба из Баноштра, против тамошњег учитеља, уступљена је надлежној жуп. области. Забрањено је светковање четвртка у цркв. општини Погановци пошто се то противи установама празника и тиме народ од рада одвраћа. Подељен је укор пароху пришком Ст. М—у у конкретном једном случају, због неправилно издане породичне известнице. Покренута је фискална акција против јеромонаха Т. Узелца. Осим ових предмета расправљени су многи брачни поднесци, те је донесено седам пресуда за разрешење и једна за одржање брака.

— (Свештеничка исповест и конференција) у протопрезвитерату мохачкоме, одржана је, као што нам отуд јављају, дана 9. априла о. г. После јутрења и св. литургије обављена је исповед, а после ове одржана је конференција тамо окружног свештенства, под руководством окр. протопрезвитера преч. г. Гаврила Бољарића. Г. прота је на тој конференцији и братском договору, први пут саставши се са себи подручним свештенством, поздравео исто срдачном добродошлицом. За тим је у подужем говору предочио нам свима потребу удружења и сложног рада; напоменуо све оне врлине, које треба да свештено лице красе, а нагласио је што интензивнију ревност око унапређења народне нам просвете, те потребу хармоничног живота и рада с учитељством.

Говор г. проте беше као неки „програм“, којег се он у својој новој звању држати жели, а којег

би требало да се држи и њему подручно свештенство.

Братски збор и договор настависмо за гостољубивом трапезом г. проте. Паде ту и лепих родољубивих здравица и жеља, које дај Боже, да се остваре.

На првом месту беше дивна, срце ускићујућа здравица у здравље опште љубљеног нам и светог *Патријарха Георгија*, коју му одмах и жицом дојависмо, поводом чега је благоизволела Његова Светост одмах и одговорити речима: „Хвала свештенству на поздраву. Бог вас све благословио.“ Клицањем и радосћу поздрависмо одговор Његове Светости: *да живи Његова Светост Патријарх српски Георгије!* П. И.

— (Прва црква од гвожђа на свету.) Шта још нећемо доживити у данашњем веку? Овако ће се многи запитати, кад чује, да се од гвожђа већ и цркве граде, и то црква православна.

У фабрици фирме R. Ph. Wagner у Мајдлингу код Беча доготовља се, као што бугарски листови веле, црква од самог гвожђа, и то за православну бугарску општину у Цариграду. Црква је та мал' не сасвим готова и састављена и стоји изложена на увид. Многи свет, понајвише инжењери, архитекти и разни градитељи долазе као на чудо у Мајдлинг, да виде ово право чудо XIX. века. Кад буде сасвим готова, и кад штампана о њој рече своју, онда ће се раставити и разудити, па ће се жељезницом пренети у Цариград и поставити на обали морској на златном Рогу.

Црква је грађена по плану архитекта цариградског Јосифа С. Азнавура, а грађена је од гвожђа за то, јер се вештаци, који познају тло градилишта, солидарно изјавише, да је оно слабо, те да би црква, која би била из камена зидана, могла постати жртвом морских валова.

Црква у основи износи 550□ метара и моћи ће у се да смести 500 душа. Гвожђа је за градњу потрошено 4000 метерценти. Стене цркве су од кованог, а орнаменти од леваног гвожђа. Чивија и беоцуга има преко 4 милијона. Саграђена је у чисто византијском штилу. Једном ће страном гледати у море, а другом, са једним великим кубетом, на Цариград. Мањих кубета биће око 30. За сам пренос те цркве требаће до 400 вагона. Црква је дуга 31½ метар, широка 18 метра, висина највећег кубета је 29 метара. Има три лађе, од којих је средња шири, а две са стране су уже. Стоји 250.000 франака. Црква ће бити бојадисана са 3 бронзане боје. Црква ће бити постављена на темељу од огромних и јакних мраморних стена. Д. Б.

— (Српско београдско певачко друштво „Корнелије Станковић“), као што дознајемо, певаће други дан Духова о. г. у саборној цркви карловачкој св. литургију божју; после подне изаћи ће на гроб Бранка Радчевића; а у вече приредити концерт у гимназијској дворани.

— (Ради селитбе штампаријине) изашао је 15. број о. л. прошле недеље а 16 број ево данас. Наши читаоци тиме нису ништа изгубили, јер су као накнаду за један број добили три додатка до сад, сваки са по табака. Кад се у обзир узме какав је посао при селитби једне штампарије, па још из једног места у друго, надамо се, да ће наши штотани претилатници потпуно задовољни бити брзим и тачним изласком нашега листа.

— († Прота Никола Беговић,) као што овај час дознадосмо, преминуо је 20 о. м. у Г. Карловцу. Лака му црна земља!

ПРИЛОЗИ „ФОНДУ СВ. САВЕ“.

Уредништву овога листа стигли су и ови прилози „фонду св. Саве“:

19. Од г. Јована Вукелића пароха у Дубравама 2 ф. 25 н.
Приложише у место тронка на брво-јавне поздраве Српској Бањи у Загребу, по 1 круну: г. г. Ј. Вукелић, Мих. Микашиновић умир. кр. порезник, Т. Затезало, трговац, Раде Вишњић, трговац; Ђ. Вранић равн. учитељ 50 цотура.

20. Од г. Петра Бољарића пароха у Долу као властити прилог 10 ф. — н.
Прилози из 12. броја „Срп. Сиона“ 237 ф. 91 н.

Свега 250 ф. 16 н.

Новци су предани управи срп. нар. цркв. фондова.

III. Исказ прилога за „фонд Св. Саве“.

Сомбор: 200.— ф. г. Ника Михајловић.

Мартонош: срп. прав. цркв. опћина 30 ф.

Илок г. Лукијан Бранковић скупио 20.— фор.

Гаад: г. Сава Фемпф 5.—

Б. Пешта: Приход беседе 150.— ф.

Манкелос: 10.— ф. срп. прав. цркв. опћина, 1.— ф. г. Панта Белић, по 50 нов. г. г. Илија Белић, Павле Савић, Прока Корацић, Васа Григорић, Влада Филиповић; свега 13 ф. 50 нов.

Дивљиш: 5 ф. г. Гера Живановић по 1 ф. г. г. Светозар Живанов, Миша Николајевић, по 50 нов. г. г. Маца Живанов, Лазар Живанов, Милан Живанов, Жива Тодоров, П. Глогоњац, Милица Глогоњац, по 25 нов. г. г. Макса и Цветко Бундевин, по 10 нов. Јевта Живанов, Авакум Живанов, Драга Живанов, Владимир Живанов, Вукосава Живанов. Свега 11.— ф.

Моровић: г. Ђорђе Иванић 2 ф.

Адашевци: г. Ђира Обрадовић 8 ф.

Бингула: г. Стеван Бећаревић 2 ф.

Дивош: г. Шандор Николић 6 ф.

Манкелос: г. Стеван Вукосављевић 2 ф. 50 н.

Грегуревци: г. Ђорђе Марковић 7.— ф.

Шулам: г. Павле Николић 2 ф.

Шашинци: г. Танастије Николић 4 ф.

Брестач: г. Јован Јовановић 5 ф.

Рума: г. Васа Кретић 8 ф.

Митровица: г. Авакум Стајић 10.— ф.

Вршац: Епархијски фонд 500 ф.

„ преосвећени госп. Нектарије Димитријевић епископ 500 ф.

Б. Пешта: срп. прав. цркв. опћина 100 ф.

Градиште: 11 ф. 01 нов. скупио г. Јован Бузацић.

Кувездин: Манастир 100.— ф.

Срп. вел. св. Миклуш: по 5 ф. срп. прав. цркв. опћина, срп. школска опћина, по 2 ф. г. г. Ива Павлов, Урош Батрићин, по 1 ф. г. г. Јоца Мартиновић, Петар Агрима, Штева Малацков, Милица Михољац, по 50 нов. г. г. Никола Радн, Стеван Нађвински, Радивој Станков, Кристоф Мартиновић, Стојадиновић, Миша Петровић, Миша Конић, Теодор Аспрић, Миша Бранкован, Коста Бранкован, А. Јанковић, Милош Петровић, Ђура Малацков, Аркадија Јанковић, Иван Ђорђевић, Милан Ђорђевић, 40 нов. г. Јоца Стојић, по 30 нов. г. г. Петар Михољац, И. Кнежевић, Ђока Керенишан, Душан Керенишан, Обрад Бугарин, Тодор Томић, по 20 нов. г. г. К. Јовановић, Ђока Ђорђевић, Тодор Средојев, Лазар Лукић, Арса Шкоранов, Јоца Добрић, Јоца Бачић, Мирко Стојић, Радивој Радн, Ђурица Јованов, Арса Штетин, Тоша Конић, Мита Лукић, Васа Бећесков, М. Јанковић, Пера Поповић, Јован Њагрић, Тодор Илијовић, Коста Терзић, Сава Малацков, Мита Максимов, Миливој Перин, Стева Малацков, Миша Радован, Јаша Илијевић, по 10 нов. г. г. Тоша Радн, Шандор Илијевић, свега 33 ф. 40 нов.

Мајар: 2 ф. г. Ђорђе Милић, 1 ф. г. Ђорђе Плавшић, свега 3 ф.

В. Кикинда: добротворна задруга Сркиња 20 фор.

М. Чанад: г. Светозар Поповић 10 ф.

Б. Пешта: г. Душан Машић 2 ф.

Ман. Шишатоваци: г. Амфилохије пл. Еремић 50 фор.

Ман. Кувездин: г. Генадије Поповић 105 ф.

Сомбор: г. Љубомир Купусаревић 5 ф.

Сентандрија: Георгије Марјановић протођакон 20 фор.

Опово: Валеријан Прибичевић професор ман. школе 5 фор.

Ст. Бечеј: Просветна задруга Сркиња 25 ф.

Огар: црквена општина 15 ф.

Сомбор: срп. прав. цркв. опћина 100.—

Н. Карловци: 20.— ф. скупио г. Ђока С. Сладојевић.

Гај: 50 ф. 40 срп. прав. цркв. благајна, 3 ф. г. Петар Суботић, 2 ф. г. Петар Мађинца, 1 ф. 64. III. тас 1 ф. 50 г. Атанасије Милутиновић по

1 ф. г. г. Јован Миуца, Милош Станковић, Петар Димитријевић, Димитрије Милосављевић, Георгије Ритомировић, Јоца Посталовић, Сава Милосављевић стар., Сава Милосављевић мл. Велимир Ђукић, Глигорје Милосављевић, Катарина Милосављевић, по 50 нов. г. г. Совра Посталовић, Стеван Тома, Совра Рајковић, Арон Стојанов, Коста Стојковић, Светозар Суботић, Лабуд Суботић, Мила Суботић, Милош Вукајловић, Богдан Димитријевић, Коста Пејковић, Живан Велагић, Петар Пејковић, Јоца Максимовић, Љубомир Дабић, Лазар Милосављевић, Стеван Милосављевић, Јован Јовановић, Глигорје Крецуљ, Милош Јовановић, Јован Рајковић, Тома Келча, Милица Радивојевић, Михаил Ђукић, Лазар Стојковић, Живан Косовац, Јован Јарковачки, Јован Милосављевић, Олга Милосављевић, по 30 нов. г. г. Љубомир Стефановић, Божидар Филиповић, Васа Ђукић, Арон Стојковић, по 20 нов. г. г. Лијада Милутиновић, Паја Максимовић, Арон Милић, Никола Которач, Јелена Которач, Никола Максимовић, Никола Јеремић, Сава Велагић, Георгије Карајанић, Милева Ђукић, Филип Милутиновић, Тапа Марган, Јосим Крстић, по 10 нов. г. г. Живан Милутиновић, Никола Милутиновић, Младен Милутиновић, Јован Милутиновић, Јудана Милутиновић, Васа Илић, Никола Димитријевић, Георгије Чучу, Алекса Богојевић, Мојса Милу, Аркадије Николић, Васа Русмир, Илија Русмир, Живан Ђукић, Марина Косовац, Паја Стојковић, Добрила Павковић, Сима Милутиновић, Арон Крецуљ, Пајта Марган, Маца Марган, 5 н. Милош Стојковић, 1 н. Н. Н. Свега 90.— фор. (Наставиће се).

ИСПРАВАК.

Под насловом чланка „Хоће ли бити од користи“ означен је на стр. 264 данашњег броја „наставак“, а треба „свршетак“, што се овим одмах и исправља.

КЊИЖЕВНИ ОГЛАС.

Књижара Ј. Радака у Вел. Киклиди издаје у својој наклади књигу: *XII. законски чланак од 1894. год. о пољопривреди и пољском редарству* са наредбом министарства за народну привреду, у ствари спровођања овога закона са разним белешкама и примедбама. Превео и дјесио: Др. — а — н —. Цена 1 круна. Књига је дата у штампу, изнеће 8 штампаних табака велике осмине, а биће најдуже за 14 дана готова. Препродавцима даје се на сваких пет књига једна на дар, у име рабата. Ко жели ову књигу да набави, нека се пријави горњој књижари.

У СРПској МАНАСТИРСКОЈ ШТАМПАРИЈИ

могу се добити ове књиге:

1.) **Назаренство** његова историја и суштина, написао *Владимир Димитријевић*. Цена 1 ф. 20 н.

2.) **Нацрт за натихетичке беседе** с руског превео *Велко Миросављевић*. (Прештампано из „Српског Сиона“). Цена 10 н.

3.) **Чланци о забавиштима**. По најбољим изворима написао *Иван М. Поповић* учитељ. (Прештампано из „Српског Сиона“). Цена 15 н.

4.) **Породица и религија**. Проповед оца Августина од Монтефелтра. С талијанског превео Јереј *Илија Шумановић*. (Прештампано из „Српског Сиона“). Цена 10 н.

Српским православним црвеним општинама и пречасним парохијским звањима у горњо-карловачкој дијецези.

Јављамо, да се код нас могу добити све тамо прописане тисканице, у сврху вођења црквено-општинских рачуна; као и тисканице свију матрикула, протокола, па и екохибита и експидита по најумеренијој цени.

Српска Манастирска Штампарија.

ЈАВНА БЛАГОДАРНОСТ.

Овде именовани врли синови и ћери поклонише св. нашој правосл. цркви јарковачкој следеће:

Теса Којић, председник црквене општине, приложио једно велико кандило од кина сребра у вредности 55 фор.

Жива Небригић, певац и перовођа цркв. општине, приложио један крст и два тросветњака све од кина сребра у вредности од 42 фор. (за новоодигнуту капелицу).

Коста Петровић, трговац, приложио један цутир, дискос и остало од метала „позлаћено, у вредности од 40 фор. (опет за капелицу).

Удова Марија, супр. † Милана Којића ратара, рад успомене на свога пок. сина Мишу, приложила једну лепу дарохранилницу од кина сребра у вредности 18 фор.

Душан Михајловић, економ, приложио једну кадионицу од кина сребра у вредности 25 фор. (за капелицу).

Јован Телчки, бравар, приложио један велики гвоздени, својом руком лепо израђени чирак, за капелицу и једну икону.

Г. Јулка К. Марковић из Аде, приложила једну велику икону матере божије у позлаћеном широком раму (за капелицу).

Јоцика Ристо из Вел. Бечкерска једну икону врло лепо израђену, св. тројицу, у позлаћеном раму (за капелицу).

Јаша и Дмитра Бандуљ једну икону за капелицу, а *Совета супр. Младена Томића и Кристина супр. † Живе Волара*, приложила свака по један врло лепо израђени бели стихар свештенички.

Свима именованим дародавцима овим се од потписаног звања изриче топла благодарност са жељом, да им Бог милостиви подари кренка здравља и дуга живота, те да им не буде ово последњи милодар својој св. цркви. А Боже дај и остали врли и побожни хришћани овдашњи угледали се на њих, те приложили што својој св. цркви — за здравље своје и успомену сво-

јих милих преминулих; — јер ко се Бога сећа и Бог ће њега.

Сва имена ових дародаваца налазе се уписана на вечита времена у засебној, врло дивно у сомоту повезаној књизи, чија ће се имена по-

мињати за живота и по смрти при св. литургији о благоданима.

У *Јарковцу*, 12. Априла 1895.

Ђорђе пл. Бота
парох.

О Г Л А С И.

О Г Л А С.

53 1—2

На основу закључка скупшт. од 27. окт. п г. бр. 27. и одобрења Преч. епарх. Конзисторије бачке од 20. марта т. г. бр. 397/119. намерава, туријска цркв. шк. општина своју св. цркву, како споља тако и изнутра оправљати, као:

1. Позлатити и очистити иконостас и св. иконе;
2. Бојадисати — марморирати целу унутрашњост цркве.

3. Претрести цркв. кров и кречити целу цркву и торољ.

4. Постављати гвоздену портанску заграду у дужину од 60—100 метара.

Пошто на преднаведене радње нема зготовљеног предрачуна, овим се позивају заинтересовани, да изволе до 1. (13.) маја т г. у општину доћи, посао прегледати и своје предрачунае до поменутог дана председништву цркв. општине предати.

Онај предрачун, ког цркв. одбор за најсолиднији усвоји, а Преч. епарх. Конзисторија одобрила буде, биће по постојећем обичају наплаћен.

Опширнији извештај даје општ. председник.

У *Турији*, 12. (24.) Априла 1895.

Црквени Одбор.

Бр. 42 ex 1895

С Т Е Ч А Ј.

50 2—3

На упражњено место *учитељско* при српској верозаконској школи у *Сегедину* овим се стечај отвара.

Са овим местом склопана је следећа годишња плата:

Од политичне општине Сегединске 420 ф. — од црквене општине 200 ф. — од исте за пероводство 100 ф. — од Лестеровог легата 10 ф. — слободан стан са 2 собе, једном кујном, шупом и комором, — 4 фата меканих дрва за школу и за учитеља.

Изабрани учитељ је дужан осим предавања школском уредбом прописаних предмета још и пјеније у десној певници обављати, децу у црквеном пјенију поучавати, и у општинским седницама записник водити.

Компетовати могу само оспособљени и у мађарском језику потпуно вични учитељи.

Изабрани учитељ има своје звање 1. септембра п. р. 1895. год. наступити.

Стицатељи имају своје добро инструиране молбенице до 20 маја 1 јуна т. г. председништву ове црквене општине поднети.

Из седнице одборске српске православне црквене општине сегединске 8. 20 априла 1895. године држане.

Владислав Сремац,
перовођа.

Др. Милош Раић,
председник.

О Г Л А С.

56 1—2

дражбе на мањак

У *Српској Кечи* зидаће се нова црква, на основу зготовљеног плана, предрачуна и условља, по којима је нетаквута цена у своти од 8300 ф. Јавна дражба на мањак у сврху тога обавиће се дана 30. априла (12. маја) 1895. пре подне у 9 сати, обавиће се у српској школи. Вадијум је 500 ф.

У *Српској Кечи*, 12. (24) априла 1895.

Иса Амиджић
учитељ и перовођа.

Ђорђе Арађан
цркв. председник.

Слободан сам до знања ставити

Пречасној г. г. Свећеницима

да сам отворио кројачку радњу, и примам на израду свештеничко одело.

Стручним кројем, солидном израдом и умереном ценом задовољићу подпуно.

У *Ердевику*.

споштовањем

Радован Јанковић
кројач.

57 1—3

М. 133/ex 1895.

С Т Е Ч А Ј.

47 2—3

У писарници овомитрополијских највиших звања упражњено је једно писарско место са системизованом платом од годишњих 600 фор. и станарином од год. 100 фор. а. вр.

Лица, која желе получити то место, имају своје сходно инструјисане и својеручно написане молбенице потписаном, најдаље до 3. (15.) маја о. г., поднети.

Наглашава се, да се захтева не само сасвим читак, него и леп рукопис, уз то, да је дотично лице потпуно способно тачно преписивати српске, мађарске и немачке саставе; услед тога се има уз молбеницу приказати и по петнаест реди рукописа на сваком од горњих језика увида и оцене ради.

У *Карловцима* 7. (19.) априла 1895.

Георгије
Патријарх.

ЈАВНА ДРАЖБА.

51 2-3

Мартоничка срп. правост. црв. школка општина, на основу свог решења у ванредној главној екшпитацији од 12. јануара 1895 год. број 4-ти и потврде Ст. Биарх. Адм: Одбора у Н. Саду из седнице од 21. фебруара (5. марта) 1895. год. Бр. А. О. 139/71 — расписује јавну дражбу на мањак, у потпуној зидњања свог "напохајног дома" на основу зготовљеног плана, прерачуна и услова по коме је истакнута цена прерачуна од 4730 фор. 54. Четир хил. седам сто тина тридесет фор. 54 нов. а. врд.

План, прерачуни и услова за грађу могу се до одређене дражбе лично прегледати код овоместне црквене општине.

Јавне дражбе одржен је дана 7/19 маја 1895, после подне у 2 часа.

У Мартоничу 12/24 априла 1895. г.

Тоша Петковић
Влајко Бремич
председник

С Т Е Ч А Ј

49 2-2

Овим се отвара стечај на два ново-основана општинска заваяништа у Бач-Федувару са годишњом платом од 300-300 ф. слободним ста-ном, или у окупацији истих 100-100 фор. ста-нарине.

Комплетне књижевне материјале и инвентаре саба-ле, од којих једна осим мађарског језика — мора потпуно издати и српским језиком.

Пок пријаве до 15. маја по р. к.

Изворне забавице дужне ће бити своја ме-ста 1. јуна г. г. узети.

Бач-Федувару, 19/IV. 1895.

Влајко Блазен
председник народног одбора.

ПОЗИВ.

Г. Г. АКЦИОНАРИ "СРПСКЕ БАНКЕ" У ЗАГРЕБУ

Позивају се, да према пропису чл. 6. државне-них штатута може издати до 3. (15.) маја о. г. у име државе узлате по 24 ф. за сваку уписану акцију, код повереника и новчаних завода код којих су и прву узлату положили или непо-средно банци.

При позивању ове државе узлате дужан је сваки акционар да преда поверенику привремену потврду од прве узлате и да прими нову, која је гласити на 34 форинта.

Ова потврда замениће се привременим акци-јама чим буду готове.

Ко до тог рока не положи ову државну узлату, изаже се последњама чл. 9. штатута, који гласи:

Једина српска

Фабрика свештеничких шпирита и белешта,  

Са одличним поштовањем

ПЕТАР МАРКУШ, ШПИРИЦИЈА
пребе А. Јекић и П. Маркуша
Нови Саг (главна шпирита).

У Карловцима 10. (22.) априла 1895. год.

Председништво
срп. прав. нар. правост. саборског одбора.

Постављање ће бити у привременом својству. Лица, која желе погледати ово место, имају своје сходно инстпуисане молбе иште потписа маја о. г.

Доставлено се има некавати народно, да је молитељ свршио са успехом трговачку школу. Првенство сем тога имају они, који су бар неко време већ били у служби код којег финансиј-скога завода.

У Карловцима 10. (22.) априла 1895. год.

Председништво
срп. прав. нар. правост. саборског одбора.

С Т Е Ч А Ј.

48 2-3

Потписано председништво расписује стечај ради попуњена једног помоћничког места код књиговодства и благајнице срп. нар. прав. фон-дова и завода у Карловцима, са којим је скло-чена плата од год. 600 фор. и станарина од год. 100 фор. а. вр.

Постављање ће бити у привременом својству. Лица, која желе погледати ово место, имају своје сходно инстпуисане молбе иште потписа маја о. г.

Доставлено се има некавати народно, да је молитељ свршио са успехом трговачку школу. Првенство сем тога имају они, који су бар неко време већ били у служби код којег финансиј-скога завода.

У Карловцима 10. (22.) априла 1895. год.

Председништво
срп. прав. нар. правост. саборског одбора.

УПРАВА

"Српске банке" у Загребу.

45 3-3

Решено у седници управног одбора "Српске банке" 22. марта (5. априла) 1895.

У Загребу 23. марта (4. априла) 1895.

Ко од акционара на први позив управе, који се има откласити према пропису §. 170. трговач-ког закона, не положи до одређеног рока узлату за коју се позива, платиће за задошчење 6% на дана носе овог рока, гући уписом стечено право и до тада положене узлате".



УНИВЕРЗИТЕТСКА БИБЛИОТЕКА

55 1-3

БЛАТНО КУПАТИЛО „РУСАНДА“

У Меленци, Торонталској Жупанији у Банату отвара се сваке године 1. (13.) Маја, а свршава се 3. (15.) Септембра и лечи најпоспешније: скрофулозу у свима њеним многоврским видовима као: отечене жлезде, кожне болести, запаљење у костима и т. д., даље реуму, костобољу, заостале отоке после запаљења у зглавковима и жилама; старе ране особито при запаљењу и трулежу у костима; хроничне кожне болести — суве сврабове —; невралгије и у опште болове у живцима и још друге.

Купатило је ове године знатно проширено и по модерном укусу изидано и удешено. Има три хотела, од којих су два општинска сасвим нова и елегантно намештена, велике дворане за ручавање и забаве; добра кујна и подрум, купатила са кадама од цемента и порцелана, леп парк, чист ваздух и стална музика.

Цене су у сваком погледу врло умерене.

Меленце има жељезничку пругу, која се спаја у В. Кикинди са државном угарском, а у В. Бечкереку са Вршачком и Панчевачком пругом. У Т. Бечеју, који је 1 $\frac{1}{2}$ сат удаљен може се на Тиси лађом доћи.

На захтевање шаље бесплатно опис купатила и даје радо могућа извешња.

Управа купатила.



ЛИВНИЦА ЗВОНА И МЕТАЛА АНТОНА НОВОТНИЈА У ТЕМИШВАРУ, ФАБРИЦИ

препоручује се — са гаранцијом на више година — за израду нових звона и за преливање пукнутих звона у свакој величини, као и за целокупно хармонично удешено звоњење, провиђено са круном од кованог гвожђа, тако удешеном, да се звона по вољи и лако могу кретати, ако би се на једном месту излупало, чиме се звона сачувају да не пукну.

Особито препоручујем од мене изнађена и много пута одликована

← **патентирана са отвореним одушкама провиђена звона,** →

која имају дуготрајнији, снажнији и дубљи звук, него звона по старој системи прављена, тако, да се овако једно патентирано звоно од 200 килограма изједначује са звуком других по старој системи ливених звона од 260 килограма.

Даље препоручујем козе за звона од кованог гвожђа, у тороњу слободно стојеће; звона или шоље за сатове од метала; прављење старих звона са крунама од кованог гвожђа. — Звона у тежини од 300 килогр. на ниже има увек готових на стоваришту.

28 3-26

Илустровани ценовници и прорачуни трoшкa бесплатно и франко.

„Српски Сион“ излази сваке недеље на целом табаку. Цена му је: За Аустро-Угарску, Босну и Херцеговину на годину 4 фор., на по године 2 фор., а на четврт године 1 фор. За стране земље: на годину 5 фор. Из Србије прима претплату књижара В. Валожића у Београду. Поједини бројеви стају 10 новч.

Претплата, огласи, стечајеви и рекламације шаљу се Администрацији а остали рукописи уредништву „Српског Сиона“ у Карловце. За огласе, објаве и стечајеве плаћа се 6 новч. од једног реда ситних слова, а за жиг сваки пут по 30 новч. — Неплаћена писма се не примају. — Рукописи се не враћају.

Штампа: Српске Манастирске Штампарије у Ср. Карловцима.